

majd a légi fotók alapján kell pontosítani, egyértelművé tenni a sánc helyét.

MIKLÓS ZSUZSA

88. Debercsény, Pusztatemplom

(Nógrád megye) Á, Kk

A NKÖM által kiírt Kulturális Örökség '99 Program pályázatából Régészeti Diáktábor keretében 1+13+3 napos időtartamban végeztünk ásatást. Támogatók voltak még: Iskola az építészetért Alapítvány és Debercsény Önkormányzata. A technikai lebonyolításban részt vett vagy segítséget nyújtott Stromfeld Gépipari és Építőipari Szakközépiskola (külön köszönet Pintér Kovács Katalinnak), Körjegyzőség, Magyaránador és Körzeti Általános Iskola, Magyaránador.

Feltárássra került 50 m² felület, átlagos mélység 70 cm.

A tervezettnél kisebb diáklétszám és az esős időjárás miatt a kutatást csak a templom kiterjedésének, szerkezetének vizsgálatára korlátoztuk. A templom körüli temető és templomon belüli temetkezések feltárását időigényességük miatt igyekeztünk elkerülni. Fentiek miatt nem végeztük el a temető kiterjedésének vizsgálatát sem.

Debercsény török háborúk idején elpusztult templomának helyét sokáig csak dűlő-név jelezte. Egyetlen látható maradványa a Varga-féle ház istállójába befalazott gótikus szentségtartó fülke volt. E pastofórium ma Sente templomában van ismét eredeti funkciójában.

Magáról a településről sem sok adat áll rendelkezésünkre. Első említése (jelenlegi nevén) csak 1335-ből való, de újabb kutatások szerint valószínűleg azonos az 1260-ban említett Csabád faluval (Györffy). Egyházát a források a 15. századtól datálják, s eredetileg az esztergomi érsekséghez tartozónak mondják. A templom pusztulását egyesek 1573-ra, mások 1663-ra teszik. Miután Árpád-házi Szent Erzsébet a település védőszentje, az új templom is neki lett ajánlva – feltételezhető, hogy a középkori templom is Szent Erzsébet tiszteletére volt szentelve.

Az 1999-ben végzett régészeti kutatás eredményeként előkerültek a templom alapfalainak árcai. A falak kőanyagát az évszázadok során a környékbeliek építkezésekhez kibányászták. Az alapárkokból rekonstruálható alaprajz egy, valószínűleg a 11–12. században, román stílusban épült, félkör (patkó?) szentélyű kis falusi templomot mutat. A hajó téglány alakú. Belmérete kb. 5 × 6 méteres. Az alapok agyagba rakott kőből, míg a felmenő falak erős mészhabarcba rakott törtkőből készültek, néhány idomra faragott téglatöredék téglala alkalmazását is biztosítja. A falak vastagsága 70 és 90 cm között lehetett. Az előkerült freskótöredékek míves belső festésről tanúskodnak. A templom bejárata feltehetően a déli oldalon helyezkedett el. Az 1. árokban talált hegyesszögben csatlakozó kis alapcsomok talán e kapu alapozása. Az épület a későbbiekben kisebb átalakításon eshetett át. A hajó szentély felőli harmadában futó 45 cm széles alapárok egy később épült karzat léteire utal. Talán e karzat oszlopának helye a hajó közepén talált gödör. Ha

a feltételezett karzat és a Szentén látható szentségtartó egy időben készült, akkor az átépítés a 14. századra helyezhető. A szentély padlónívója feltehetően magasabban volt a hajónál. A szántottsága miatt még nem tisztázott, hogy földpadlós vagy öntött habarcspadlós volt-e. In situ padlónívót sehol sem sikerült találnunk.

A templom pusztulását tűzvész okozta valamikor a 17. században. A templomot körbevette a falu temetője. Egy légi fotó alapján ma már szabad szemmel nem látszódo temetőárkot is feltételezni lehet. A templomhajó északkeleti külső sarkánál egy ossarium-gödör részlete jelentkezett. A kibontott sírok egy része tájolásában a templomhoz igazodott, míg néhány égtáji tájolású volt. További kutatások pontosíthatják az épület történetét és adhatnak bővebb információt a temető kiterjedésére, szerkezetére.

A tábor idején előkerült kerámia mosott. A 77 darab freskótöredéket az OMvH-ÁMRK Szakrestaurálási osztályán konzerválta Scultéty Zsófia (SZRO/250/99.). A vasanyagokat Veres György szécsényi restaurátor kezeli. A 2 db érmet a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárában Tóth Csaba határozta meg. A leletegyüttes a Kubinyi Ferenc Múzeum Régészeti gyűjteményébe 138. gyarapodási számmal került be. 1999-ben 9 db tárgy került leltározásra, 99.1.1-6. leltározási számon szerepelnek a régészeti gyűjteményben.

A beletározott tárgyak Debercsény jelenlegi katolikus templomában kerültek kiállításra. Az ásatásról poszter kiállítás létesült Debercsényi Önkormányzatánál, illetve a salgótarjáni Stromfeld Aurél Gépipari és Építőipari Szakközépiskolában.

A FÖMI-től és a Magyar Honvédség Térképészeti Hivatalától sikerült a területet ábrázoló légi fotókat beszerezni.

A templom helye és környezete a talajműveléssel veszélyeztetett, így a háromszögelési ponttól déli irányba mért 5 m-nél lévő elvi középponttól 15 m sugarú körben a művelési ágat gyepművelésben lenne ajánlatos meghatározni.

MAJCHER TAMÁS

89. Debrecen, Köntöskert, Bezerédj u. 30.

(Hajdú-Bihar megye) U, B

1999. szeptember 15-én bejelentést tettek a Déri Múzeumban, hogy a Bezerédj u. 30. szám alatti ház köszmétés kertjében köszmétéfa ültetése során csontokkal telt edényt találtak.

A bejelentés alapján 1999. szeptember 16-án dr. M. Nepper Ibolya és Dani János régészek, valamint Faragóné Csutak Tünde gyűjteménykezelő kimentek a helyszínre. A bejelentő megmutatta a talált tárgyakat, mely alapján egyértelművé vált, hogy a kora bronzkor eleji Makó-kultúra egy hamvasztásos urnasírját találta meg.

A lelőhely egy ÉK-DNy-i irányban elnyúló, a környező mélyebben fekvő területekből jelentősen kiemelkedő homokdombon, a házhoz tartozó gondozott köszmétés- és gyümölcsöskertben található. A köszmétécemete számára